

## АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### «Теоретичні основи вивчення курсу “Мова і література”»

3-4 семестр

Кількість кредитів ECTS – 3 кредити

**Основна мета засвоєння курсу** – формування психологічної, педагогічної та методичної готовності студентів магістратури до професійно-педагогічної та науково-педагогічної діяльності, зокрема, озброєння магістрантів знаннями методики навчання української мови та літературного читання у вищій школі, оволодіння ними необхідними уміннями і навичками.

#### **I. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).**

Для вивчення навчальної дисципліни «Теоретичні основи вивчення курсу “Мова і література”» необхідні опорні знання з психології, педагогіки, методики, української мови та літературного читання за програмою вивчення «Методики навчання освітньої галузі «Мова і література»»; самостійно здобуті знання про традиційні та інноваційні методи навчання, їх поєднання.

#### **Завдання дисципліни «Теоретичні основи вивчення курсу “Мова і література”»:**

- узагальнити і поглибити знання магістрантів з курсів: "Методика навчання української мови в початковій школі" та "Методика літературного читання";
- засвоїти форми організації навчального процесу, методи та прийоми навчання української мови і літературного читання у вищій школі в умовах кредитно-модульної системи;
- озброїти майбутніх викладачів методами наукових досліджень для здійснення науково-пошукової та навчально-творчої діяльності;
- ознайомити їх з інноваційними технологіями навчання української мови та літературного читання у вищій школі;
- дати студентам відомості з історії методики навчання української мови і літературного читання у вищих педагогічних навчальних закладах України, а також інформацію про систему вищої мовної освіти за кордоном;
- готувати спеціалістів, які вчитимуться все життя;
- розвивати їх усне і писемне мовлення;
- виховувати почуття любові до української мови як мови державної, потребу її вивчати та спілкуватися нею;
- здійснювати національне виховання, формувати україномовну, патріотично настроєну, інтелігентну, творчу особистість майбутнього викладача.

#### **II. IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни.**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

##### **знати:**

- специфіку методики навчання української мови і літературного читання у вищій школі як науки та галузі професійної діяльності;

- основні державні документи про освіту, зокрема державні та галузеві стандарти України (Державний стандарт вищої освіти, Галузеві стандарти вищої освіти, Державний стандарт початкової загальної освіти (освітня галузь "Мови та літератури") та ін.;
- особливості викладу змісту навчального матеріалу в програмах курсів "Методика навчання української мови в початковій школі" та "Методика літературного читання";
- основні поняття методики навчання української мови і літературного читання, принципи, методи, прийоми, дидактичні засоби навчання, шляхи реалізації міждисциплінарних і внутрішньодисциплінарних зв'язків та форми організації навчального процесу з української мови і літературного читання у вищих педагогічних навчальних закладах II-III рівнів акредитації;
- зміст підручників і посібників з методики навчання української мови і літературного читання різних авторів;
- методику проведення лекційних, семінарських, практичних і лабораторних занять з лінгводидактичних дисциплін у вищих педагогічних навчальних закладах II-III рівнів акредитації;
- вимоги до організації самостійної та індивідуальної роботи за кредитно-модульною технологією;
- загальні засади, форми і види науково-дослідної роботи студентів, методи наукового педагогічного дослідження в галузі методики навчання української мови і літературного читання у вищій школі;
- інноваційні технології навчання української мови і літературного читання у вищій школі;
- історію, сучасний стан і перспективи розвитку методики навчання української мови і літературного читання у вищих педагогічних навчальних закладах України;
- головні тенденції розвитку спецметодик навчання відповідних мов за рубежом;
- критерії та норми оцінювання знань студентів з методики навчання української мови і літературного читання у вищій школі.

### ***уміти:***

- планувати роботу з методики навчання української мови і літературного читання у відповідності до вимог навчальної, організаційно-методичної, науково-дослідної, соціально-виховної діяльності майбутнього викладача;
- проектувати елементи навчального процесу, зокрема, складати навчальну програму з методики навчання української мови і літературного читання у вищій школі; створювати навчально-методичне забезпечення курсу у вигляді: анотованого змісту лекцій, технологічних карт семінарських, практичних та лабораторних занять, методичних рекомендацій до засвоєння змісту навчальної дисципліни, розроблення змісту самостійної роботи студентів з різним рівнем навчальних можливостей тощо;
- проводити на високому рівні лекції, практичні та семінарські заняття з методики навчання української мови і літературного читання, застосовувати сучасні освітні технології, ефективні методи, прийоми і засоби вивчення навчального матеріалу у відповідності до сучасних вимог набуття студентами професійної компетентності;
- на основі володіння персональним комп'ютером, користуючись сучасними технологіями опрацювання інформації, мультимедійними засобами та системою ІНТЕРНЕТ, вміти здійснювати процедури моделювання різних видів роботи викладача методики навчання української мови і літературного читання вищої школи з метою впровадження ефективних технологій у власну професійну

діяльність та трансформацію здобутих умінь і навичок у навчально-виховний процес зі студентами;

– аналізувати зміст підручників та методичних посібників різних авторів з метою порівняння альтернативних підходів до розв’язання проблем навчання української мови і літературного читання;

– організовувати і стимулювати науково-дослідну роботу студентів, визначати і формувати навчально-дослідницькі завдання з сучасних педагогічних проблем з метою вироблення у них навичок самостійної роботи з методичною, науково-публіцистичною та дисертаційною літературою;

– вміти виконувати різні види наукової роботи (аналіз наукових джерел, моделювання концепції дослідницької роботи, написання наукових статей, рефератів, творчих робіт, курсових проектів, проведення експериментальної роботи та узагальнення даних у вигляді виступу на науковій конференції тощо) з метою підвищення власного наукового рівня та можливості кваліфіковано здійснювати наукове керівництво роботою студентів; проводити засідання проблемних груп та наукових гуртків з метою залучення здібної молоді до пошукової роботи;

– аналізувати головні тенденції розвитку методики навчання української мови і літературного читання в історичному аспекті з метою формування критичного ставлення до методичної спадщини минулого, використовуючи метод конкретно-історичного аналізу педагогічних та лінгвістичних явищ і фактів, організовувати ефективну мислительну діяльність студентів на заняттях та під час самостійної роботи;

– вивчати передовий педагогічний досвід, зокрема і досвід зарубіжних вищих педагогічних навчальних закладів, для впровадження у своїй науково-педагогічній діяльності;

– користуватися сучасними нормативними документами у сфері освіти з метою реалізації основних цілей і завдань підготовки фахівців;

– здійснювати контроль і корекцію навчальних досягнень студентів під час вивчення методики навчання української мови і літературного читання;

– розробляти пакет документів для комплексного оцінювання знань і умінь студентів під час заліків, курсових та державних екзаменів з методики навчання української мови і літературного читання, виробляти критерії оцінювання рівня якості засвоєного змісту, керуючись принципами диференціації та індивідуалізації навчання.

### **Загальні компетентності:**

Визначені основні вимоги до знань та умінь майбутнього викладача забезпечують формування **компетентностей** – **ключових** (комунікативної, соціальної, загальнокультурної, уміння вчитися), власне предметних ("Українська мова": мовленнєвої, мовної, соціокультурної, діяльнісної; "Літературне читання": читацької, комунікативної, інформаційної, уміння вчитися) та **професійної** (проектувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний та аналітичний компоненти).

Головною умовою навчання української мови та літературного читання молодших школярів є професійна компетентність педагога. **Професійна компетентність** – це єдність теоретичної та практичної готовності його до професійної діяльності, здатність ефективно діяти у стандартних та проблемних ситуаціях, що виникають у навчально-виховному процесі, зокрема на заняттях методики навчання української мови та літературного читання у вищій школі.

## **V. Короткий зміст дисципліни:**

### **Змістовий модуль I**

#### ***Лінгводидактичні засади навчання курсу «Теоретичні основи вивчення галузі «Мови і літератури»***

Тема 1.1. Теоретичні засади навчання у вищих педагогічних навчальних закладах II-IV рівнів акредитації методики навчання української мови і літературного читання в початковій школі

Зміст курсів "Методика навчання української мови в початковій школі" і "Методика літературного читання в початковій школі".

Тема 1.2. Організація навчання у вищих педагогічних навчальних закладах II-IV рівнів акредитації методики української мови та літературного читання в початковій школі.

Форми організації навчання курсів "Методика навчання української мови в початковій школі" і "Методика літературного читання в початковій школі". Принципи, методи і прийоми, дидактичні засоби навчання. Методика оцінювання навчальних досягнень студентів.

### **Змістовий модуль № 2**

#### ***Особливості навчання у вищих педагогічних навчальних закладах II-IV рівнів акредитації окремих курсів – "Методики навчання української мови в початковій школі" та "Методики літературного читання"***

Тема 2.1. Формування готовності магістрів до викладання розділу "Методика навчання грамоти" навчальної дисципліни "Методика навчання української мови в початковій школі"

Тема 2.2. Формування методичної компетентності студентів до викладання розділів "Методика вивчення мовної теорії" та "Методика розвитку усного та писемного зв'язного мовлення" навчальної дисципліни "Методика навчання української мови в початковій школі"

Тема 2.3. Підготовка магістрантів до викладання навчальної дисципліни "Методика літературного читання"

## **VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу**

Кафедра педагогіки та методик навчання української й іноземної мов факультету педагогіки і психології:

Доцент Волошина Вікторія Валентинівна, доцент Чабайовська Марія Іванівна, викладач Степанчук Олена Вікторівна

## **Обсяг навчального навантаження та термін викладання курсу**

На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ECTS), з яких аудиторних – 16 год.: лекційних – 10 год., практичних – 6 год.; самостійна робота – 74 год.

Дисципліна викладається у 3 (4) семестрі.

## **VI. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни**

### **Основні:**

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 557 с.
2. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі: 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Рад. шк. 1981. – 206 с.
3. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури / Л. В. Артемова. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
4. Бабич Н. Д. Лінгво-психологічні основи навчання і вивчення мови. – Чернівці: Рута, 2000.
5. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2000.
6. Бондар В. І. Філософія стандартизації змісту професійної освіти вчителя початкової школи в умовах двоциклової підготовки у ВНЗ // Початкова школа. – 2012. – № 12. – С. 2- 4.
7. Варзацька Л.О., Шевченко Л.М. Методика розвитку зв'язного мовлення школярів: методичні рекомендації. – К.: Рад. шк., 1992.
8. Васильківська Н. А. Тестові завдання з методики викладання української мови: навч. посібн. / Н. А. Васильківська. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – 88 с.
9. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 кл.: посібник для вчителя / М. С. Вашуленко. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2012. – 224 с.
10. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: навч. - метод. посібник / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
11. Вашуленко М., Прищепа О., Вашуленко О. Навчально-методичне забезпечення процесу навчання грамоти першокласників за новою навчальною програмою // Початкова школа. – 2012. – № 9. – С. 29-34; № 10. – С. 16-20.
12. Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою: посібник. – К.: Педагогічна думка, 2003.
13. Гудзик І.П. Розвиток комунікативної компетенції на уроках читання // Початкова школа. – 2004. – № 11 – С.25-29.
14. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – № 7. – С.1-20.
15. Методика навчання української мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364с.
16. Каніщенко А. П. Робота над текстом у початкових класах: навч.-метод. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.

17. Каніщенко А. П. Розвиток зв'язного мовлення першокласників: Методичні рекомендації для учнів педучилищ та студентів педінститутів. – К. : МНО України, 1991.
18. Каніщенко А. П. Розвиток зв'язного мовлення, фонетичного слуху та активного словника першокласників. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009.
19. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О., Дорош Г.О. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів у роботі над вивченням дієслова: навч.-метод. посібник. – К.: Промінь, 2010.
20. Каніщенко А. П., Чабайовська М. І. Методика роботи над словом: навчально-методичний посібник / А. П. Каніщенко, М. І. Чабайовська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 168 с.
21. Коваль Г. П. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педуніверситетів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. – Тернопіль: Астон, 2008.
22. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. – К.: Грамота, 2012. – 504 с.
23. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах. – К. : Освіта, 2007. – 332 с.
24. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах: посібник для вчителя. — К.: Магістр - S, 1997.
25. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2011. – 486 с.
26. Романюк С. З. Практикум з методики навчання української мови: навчання грамоти: навчально-методичний посібник / С. З. Романюк, І. І. Піц. – Чернівці-Вижниця: Черемош, 2014. – 210 с.

### **Інформаційні ресурси:**

Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова.

### **Метод навчання**

У програмі передбачено лекційні та практичні заняття, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, вимоги до навчальних досягнень студентів, види модульного контролю (вивчення змістових модулів №1 і №2 завершується заліком).

### **ІХ. Система оцінювання:**

**Поточний контроль:** оцінювання виступів на практичних заняттях, перевірка і оцінювання самостійної роботи, оцінювання 2-х модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань і залікової роботи.

**Підсумковий контроль:** залік.

Х. Реєстрація на навчальну дисципліну: в деканаті